

מדריך כתיבת שאלות על פסקאות

שימו לב! משך המשימה הוא 30 דקות. בתום שעה יש לסיים את המשימה עצמאית (ללחוץ על כפתור "סיימת"). רצוי לשים לב לזמנים: אם לא תלחצו "סיימת" לאחר 30 דקות, המשימה ממשיכה לרוץ.

ראשית סמנו את סוג שאלה שברצונכם להוסיף. אם בחרתם שאלה שיש לה מענה בפסקה, שדה השאלה והתשובה יסומנו בירוק. הקלידו שאלה בשדה ולאחר מכן סמנו את התשובה המינימלית והישירה עליה בעזרת העכבר. אם בחרתם בשאלה שאין לה מענה בפסקה, שדה השאלה והתשובה יסומנו באדום. הקלידו שאלה בשדה ולאחר מכן סמנו תשובה הגיונית (אך לא נכונה). גם היא מינימלית, בעזרת העכבר. לאחר ניסוח שאלה וסימון תשובה, יש ללחוץ הוספת שאלה ותשובה. השאלה והתשובה יתווספו בטבלה שבתחתית העמוד. לאחר הוספת 5 שאלות בעלות מענה ו-2 שאלות חסרות מענה על הפסקה, אפשר להמשיך לפסקה הבאה בלחיצה על השאלה הבאה.

טרם תחילת המשימה, קראו ביסודיות את ההנחיות הבאות.

תוכן עניינים:

א. הנחיות לניסוח שאלה שיש לה מענה בפסקה

ב. הנחיות לניסוח שאלה שאין לה מענה בפסקה

ג. הנחיות לסימון טווח תשובה

א. הנחיות לניסוח שאלה שיש לה מענה בפסקה

יש לנסח שאלות איכותיות, אינפורמטיביות ומגוונות. כדי לענות על דרישה זו, אנא עקבו אחר ההנחיות הבאות:

- השאלות צריכות להיות טבעיות ככל האפשר. יש להימנע מניסוח מסורבל ומשאלות עמוסות בפרטים.
- הימנעו משימוש בניסוח המדויק המופיע בפסקה; השתמשו במילים שלכם ובשפה חופשית ככל האפשר. שאפו לניסוח טבעי ופשוט ככל הניתן, ורחוק מהמקור. דוגמה: אם במקור הניסוח הוא: "...מבחינה אידיאולוגית תמך גרציאני בפשיזם." (מתוך ערך הוויקיפדיה: רודולפו גרציאני). הימנעו מניסוח השאלה באופן זהה למקור: **במה תמך גרציאני מבחינה אידיאולוגית?** השתמשו בניסוח חדש משלכם, כגון: מה הייתה האידיאולוגיה של גרציאני?

טיפים לניסוח מחדש: אפשר לעבור מניסוח סביל לניסוח פעיל - אם במקור כתוב "שלושה תיקים נפתחו על ידי המשטרה..." במקום לשאול "כמה תיקים נפתחו...?" אפשר לשאול "כמה תיקים המשטרה פתחה...?" אפשר להשתמש במילים נרדפות ("איתרו" אם במקור מופיע "מצאו"), במילות יחס אחרות ("בגלל" אם במקור מופיע "בשל").

הדרך הטובה ביותר להתרחק מהניסוח המקורי היא להשתמש ב**היסקים מורכבים**. למשל, אם מסופר שג'סטין הוא בנו של ריימונד, ושיש לו אח אחד גדול, דמיאן, אפשר לשאול: **מי הוא בנו הבכור של ריימונד?** (התשובה: **דמיאן**).

3. השתדלו שלא לחזור לעיתים קרובות על שאלות מאותו סוג ("מתי..." / "באיזה תאריך..." / "באיזו שנה..."); נסחו שאלות מגוונות ככל האפשר. עם זאת, **אין לשאול כלל שאלות "האם...?"** - שאלות אלה אסורות מאחר שהתשובה לשאלה מסוג זה יכולה להיות רק "כן" או "לא".

4. **אין לשאול שאלה שאי אפשר ללמוד את התשובה עליה מהטקסט**. אם, לדוגמה, הפסקה עוסקת ביהורם גאון, ומפורט בה באגביות כי גאון נולד וגדל בירושלים, אין להשתמש במחרוזת המילים **ירושלים** כדי לשאול: **מהי בירת ישראל?** - מותר לשאול **מהי בירת ישראל?** רק על פסקה שבה אכן מסופר כי בירת ישראל היא ירושלים.

5. בתוכן השאלה **אין להתייחס למידע קונקרטי** (למשל: שם) **שלא הוזכר בפסקה עצמה**. אם לדוגמה בפסקה מופיע משפט: **מטה החברה נמצא בקליפורניה** (מתוך ערך הוויקיפדיה: נטפליקס), אך **שם החברה** (נטפליקס) אינו מופיע בשום מקום בפסקה, יש להימנע מציון שם החברה בשאלה. במילים אחרות, אם השם **נטפליקס** לא מצוין בפסקה, השאלה **איפה נמצא מטה נטפליקס?** תהיה שאלה "לא חוקית".

6. לא כל מילה או מחרוזת מילים בפסקה ראויות להיות תשובה לשאלה. תשובה בעלת ערך היא תשובה **אינפורמטיבית**, שיש בה מידע **קונקרטי** ובעל ערך. **הימנעו** משאלות שהתשובות עליהן חסרות ערך. דוגמה למחרוזת מילים ש"לא ראויה" להיות תשובה: **"...ההאשמות שפרסם תומאס חילחלו לתודעה העממית באזור..."** (מתוך ערך הוויקיפדיה: עלילת הדם של נוריץ'). **לאן חלחלו ההאשמות שפרסם תומאס? לתודעה העממית באזור.** — אלה שאלה ותשובה **חסרות ערך**, משום שהמידע בתשובה אינו קונקרטי.

7. לעיתים משפט מכיל מטבע לשון או צירוף קפוא, שיש לו משמעות רק כאשר הוא מופיע כיחידה אחת. אין לפרק ביטויים כאלה בטווח התשובה. לדוגמה: **"...אסטריקס ואובליקס יוצאים לדוג דגים. במהלך הדיג פורצת סופה אשר גורמת להם לאבד את הרשת וללכת לאיבוד..."** (מתוך ערך הוויקיפדיה: אסטריקס מגלה את אמריקה).

"הלך לאיבוד" הוא צירוף, ולכן שאלה כגון: **"לאן הלכו אסטריקס ואובליקס בעקבות הסופה?"** והתשובה: **לאיבוד** אינן חוקיות, משום שהן מנתקות בין חלקי הצירוף. במילים אחרות, אם "איבוד" הוא לא שם המקום שאליו אסטריקס ואובליקס אכן הלכו, התשובה אינה "חוקית".

8. אין לשאול שאלה שיש לה יותר מתשובה נכונה אחת בפסקה. כלומר, אם למשל בפסקה מפורטים מספר דוגמאות למאכלים סיניים (**ספרינג רול**, **דיס סאם**, **מרק חמוץ חריף**), אין לנסח שאלה כמו: **"מהי דוגמה אפשרית למאכל סיני?"** ולסמן לדוגמה **דיס סאם**, מאחר שיש כמה דוגמאות למאכלים סיניים בפסקה. ככלל, שאלה שהיא בעצם פקודה **לתת דוגמה** אינה שאלה קבילה. מותר, כמובן, לשאול שאלה שיש לה תשובה אחת נכונה שחוזרת מספר פעמים במהלך הפסקה. למשל, בפסקה שבה מסופר על ירושלים ועל היותה בירת ישראל, מותר לשאול **מהי בירת ישראל?** גם במקרה

שבו המילה **ירושלים** חוזרת מספר פעמים במהלך הפסקה. עם זאת, חשוב לסמן את המילה **ירושלים** רק במשפט הרלוונטי המספר על היותה בירת ישראל.

9. רצוי לנסח שאלות קשות. שאלה קשה היא שאלה שיש לה יותר מתשובה "אפשרית" אחת, אך רק תשובה נכונה אחת; אם מתאפשר רצוי לנסח שאלה שמגוון מחרוזות מילים בפסקה יכולות להיראות כמו "תשובה הגיונית" אליה. להלן שתי דוגמאות:

לקראת מצעדי הגאווה של השנים 2022 ו-2023 הקדימה עיריית תל אביב, ופרסמה מבעוד מועד את התאריכים בהם יתקיימו, 10 ביוני, ו-9 ביוני, בהתאמה. (מתוך ערך הוויקיפדיה: מצעד הגאווה).

שאלה לדוגמה: מתי יתקיים מצעד הגאווה בתל אביב 2022?

זו שאלה טובה משום שיש לה שתי תשובות "אפשריות" (שתי מחרוזות מילים שכוללות תאריך): 10 ביוני, 9 ביוני אך רק תשובה נכונה אחת: 10 ביוני

לאחר מלחמת העולם השנייה נדון על ידי טריבונל איטלקי ל-19 שנות מאסר בשל שיתוף פעולה עם הנאצים. בפועל ריצה ארבעה חודשים. (מתוך ערך הוויקיפדיה: רודולפו גרציאני).

שאלה לדוגמה: כמה זמן ישב גרציאני בכלא?

זו שאלה טובה משום שיש לה שתי תשובות "אפשריות" (שתי מחרוזות מילים שכוללות טווח זמן): 19 שנות מאסר, ארבעה חודשים

אך רק תשובה נכונה אחת: ארבעה חודשים

ב. הנחיות לניסוח שאלה שאין לה מענה בפסקה

מערכות צריכות ללמוד למצוא תשובה כשיש, אך חשוב לא פחות: לדעת לזהות מצב שבו הטקסט לא מכיל מענה לשאלה שנשאלה. לשם כך חשוב לנו לאסוף גם דוגמאות לשאלות שאין להן מענה בפסקה. שאלות אלה צריכות לקיים את שתי הדרישות הבאות:

1. להיות **רלוונטיות** לפסקה. כלומר, הן צריכות לעסוק באותו נושא, באותם אנשים ובאותם מקומות.

2. הפסקה צריכה להכיל מילה או מחרוזת תווים שנראית כמו תשובה הגיונית לשאלה (אף שלא נכונה).

לאחר הקלדת השאלה חסרת-המענה, סמנו עם העכבר את המילה או מחרוזת המילים הזו והיא תופיע בשדה ה"תשובה" (הלא נכונה) לשאלה שלכם. "תשובה" זו דומה במהותה למסיח במבחן אמריקאי: היא צריכה להיות לא נכונה, אך להיראות כמו תשובה נכונה, או לפחות הגיונית.

אם, לדוגמה, ניסחת שאלה על שם של חברה ("איזו חברה..."), יש לוודא שבפסקה אכן מופיע שם של חברה - זה יהיה השם שיש לסמן כ"תשובה" לשאלה.

דוגמאות לשאלות חסרות מענה:

בת הים הקטנה (בדנית: Den Lille havfrue) הוא פסל ברונזה מפורסם בקופנהגן, דנמרק, המתאר בת ים, יצור אגדי שחציו העליון דמוי אדם וחציו התחתון דמוי דג. דמות בת הים שבפסל מתבססת על סיפור האגדה בת הים הקטנה מאת הנס כריסטיאן אנדרסן. הפסל הוצב לראשונה בשנת 1913. למרות מידותיו הקטנות וצבעיו האפורים, הוא הפך במשך השנים לאטרקציה תיירותית. בנוסף הוא מהווה יעד פופולרי להשחתה על ידי אלמונים ופעילים פוליטיים. הפסל מוצב על סלע בנמל לאנגליני. גובהו 1.25 מטרים בלבד, והוא שוקל 175 ק"ג. (מתוך ערך הוויקיפדיה: בת הים הקטנה (פסל)).

דוגמה טובה לשאלה חסרת מענה היא: מי פיסל את פסל בת הים הקטנה?

● היא רלוונטית לפסקה: עוסקת בפסל של בת הים הקטנה.

- היא מכילה מחרוזת מילים שנראית כמו **תשובה הגיונית** לשאלה - שם של אדם, הנס כריסטיאן אנדרסן (אשר כתב את סיפור האגדה, אך לא פיסל את הפסל).

ואל ד'אוסטה (באיטלקית: Valle d'Aosta, בצרפתית: Vallée d'Aoste, ובפרנקו-פרובנסאלית: Val d'Aoste), להלן "עמק אאוסטה", הוא מחוז אוטונומי באיטליה. האוטונומיה מתבטאת בכך שהואיל וחלק מתושבי העמק הם ממוצא צרפתי, נקבע כי צרפתית תהיה שפה רשמית שנייה במחוז, בנוסף לאיטלקית. עיר הבירה של המחוז היא **אאוסטה**. אוכלוסיית המחוז נאמדת ב-123,978 נפש נכון לסוף 2006. המחוז נמצא בצפון מערב איטליה ונושק לגבולות שווייץ וצרפת ומדרום לו נמצא מחוז פיימונטה האיטלקי. (מתוך ערך הוויקיפדיה: ואל ד'אוסטה).

דוגמה לשאלה חסרת מענה היא: מהי עיר הבירה של איטליה?

- היא **רלוונטית** לפסקה: עוסקת במחוזות וערים באיטליה.
- היא מכילה מחרוזת מילים שנראית כמו **תשובה הגיונית** לשאלה - שם של עיר בירה, אאוסטה (שהיא עיר הבירה של מחוז אאוסטה ולא של המדינה איטליה).

סרגיי קריאקין נולד בסימפרופול שבחצי האי קרים. החל לשחק שחמט בגיל 5. **ביוני 2009** עבר מאוקראינה לרוסיה, קיבל את אזרחותה והצטרף לנבחרת הרוסית. היה נשוי לרב אמן יקטרינה דולז'יקובה. הם התגרשו לאחר מספר שנים. הוא התחתן בשנית ובשנת 2015 נולד לו בן. (מתוך ערך הוויקיפדיה: סרגיי קריאקין).
דוגמה לשאלה חסרת מענה: מתי סרגיי קריאקין היגר לאוקראינה?

- היא **רלוונטית** לפסקה: עוסקת בסרגיי קריאקין, אוקראינה מוזכרת בה.
- היא מכילה מחרוזת מילים שנראית כמו **תשובה הגיונית** לשאלה - תאריך (זהו התאריך שבו סרגיי קריאקין עזב את אוקראינה, לא היגר אליה; הוא היגר לרוסיה).

ג. הנחיות לסימון טווח תשובה

[שימו לב:] הנחיות אלה רלוונטיות גם לשאלות בעלות מענה וגם לשאלות חסרות מענה.

התשובה שתסמנו צריכה לענות על מספר סטנדרטים חשובים:

1. תשובה מינימלית, טבעית וישירה

אורך התשובה צריך להיות **מינימלי** - להכיל **לא יותר** מהתשובה המדויקת לשאלה. ההבחנה הבאה היא הבחנה חשובה, ויש להקפיד עליה: טווח התשובה אינו משפט שניתן **למצוא** בו את התשובה לשאלה; טווח התשובה הוא **התשובה הישירה והטבעית לשאלה**.

לדוגמה, אם פסקת המקור היא:

דוד בן גוריון היה ראש הממשלה הראשון של מדינת ישראל. בן גוריון היה איש העלייה השנייה, ממנהיגי תנועת העבודה, חבר במפלגות פועלי ציון ואחדות העבודה, מזכירה הכללי הראשון של ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל ומנהיגה הראשון של מפא"י. (מתוך ערך הוויקיפדיה: דוד בן-גוריון).

והשאלה היא: מי היה ראש הממשלה הראשון של ישראל?

התשובה הנכונה היא, בפשטות: **דוד בן גוריון**:

דוד בן גוריון היה ראש הממשלה הראשון של מדינת ישראל. בן גוריון היה איש העלייה השנייה, ממנהיגי תנועת העבודה, חבר במפלגות פועלי ציון ואחדות העבודה, מזכירה הכללי הראשון של ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל ומנהיגה הראשון של מפא"י.

תשובה ארוכה יותר תהיה ארוכה מדי, ותיחשב לא קבילה; אין לסמן את המשפט שבו מופיעה התשובה אלא את התשובה עצמה. זוהי תשובה לא קבילה:

דוד בן גוריון היה ראש הממשלה הראשון של מדינת ישראל. בן גוריון היה איש העלייה השנייה, ממנהיגי תנועת העבודה, חבר במפלגות פועלי ציון ואחדות העבודה, מזכירה הכללי הראשון של ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל ומנהיגה הראשון של מפא"י.

תשובה על שאלה בדרך כלל לא תהיה **משפט שלם**, אלא **רכיב במשפט** (מילה אחת או מילים ספורות); אלא אם מדובר בשאלה **שהתשובה הטבעית** עליה מנוסחת כמשפט (שאלות כגון "למה...?"; "מה עשה...?"; "איך הגיבה...?"; "איך מכינים...?") (לדוגמה:

M84 נמצאת במרכז צביר הבתולה והיא מהגלקסיות הבהירות שבו. עם דרגת בהירות נראית 10.1 היא ניתנת לצפייה באמצעות טלסקופ חובבים ואפילו באמצעות משקפת איכותית כשתנאי הצפייה טובים. מכיוון שאין כוכבים בולטים בסביבתה, לא קל לאתרה. (מתוך ערך הוויקיפדיה: M84).

שאלה: **למה** קשה למצוא את M84?

תשובה: **מכיוון שאין כוכבים בולטים בסביבתה**

2. טווח התשובה ומילות יחס

במקרים מסוימים, יש להתחיל סימון של תשובה ב"אמצע" מילה - להוציא את מילות היחס **מש"ה וכל"ב** אל מחוץ לטווח התשובה, כאשר הן אינן רלוונטיות או מתאימות לשאלה. לדוגמה:

לנעמתי תואר ראשון **בכלכלה** מאוניברסיטת תל אביב ותואר שני בהצטיינות במנהל ומדיניות ציבורית מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב. (מתוך ערך הוויקיפדיה: אורי נעמתי).

שאלה: מה למד נעמתי בתואר הראשון?

תשובה: **כלכלה**

נעמתי למד כלכלה ולא **בכלכלה**, ולכן יש להוציא את אות השימוש מטווח התשובה.

לעומת זאת, אם מילות היחס רלוונטיות מתאימה לשאלה, הן צריכות להיכלל בתוך טווח התשובה:

שאלה: **איפה** נולד ויליאם פלץ?

תשובה: **בניו יורק**

3. שם פרטי כתשובה לשאלה

טווח התשובה צריך להיות **מינימלי**, אך **לא חלקי**.

משפט לדוגמה: האשלגן זוהה בשנת 1807 על ידי הכימאי הבריטי האמפרי דיווי שהפיק אותו מאשלגן הידרוקסידי (KOH). (מתוך ערך הוויקיפדיה: אשלגן).

שאלה: מי גילה את האשלגן?

טווח תשובה מינימלי מדויק יהיה: **האמפרי דיווי** וכך יראה סימונו על גבי הפסקה:

האשלגן זוהה בשנת 1807 על ידי הכימאי הבריטי האמפרי דיווי שהפיק אותו מאשלגן הידרוקסידי (KOH).

מהו טווח תשובה לא רצוי?

טווח גדול מדי:

טווח כמו **הכימאי הבריטי האמפרי דייווי** הוא טווח מידע גדול מדי. כשמופיע שם מלא שמתלווה אליו שם מקצוע או תיאור נוסף, טווח התשובה יכול רק את השם.

האשלגן זוהה בשנת 1807 על ידי הכימאי הבריטי האמפרי דייווי שהפיק אותו מאשלגן הידרוקסידי (KOH).

טווח חלקי או חסר:

יש לזכור שהמטרה היא לא לסמן את טווח התשובה הקטן ביותר אלא את הטווח המינימלי המכיל תשובה שלמה. כלומר, המידע בטווח התשובה לא צריך להיות חסר או חלקי. אם למשל התשובה המבוקשת היא שם אדם ובפסקה מופיע השם המלא שלו - אין להסתפק בשם המשפחה בלבד - ויש לסמן את השם המלא. הדבר נכון גם כשמדובר באישים ידועים מאוד (למשל, בהינתן מחרוזת המילים **דוד בן גוריון** נסמן **דוד בן גוריון** ולא רק **בן גוריון**).

האשלגן זוהה בשנת 1807 על ידי הכימאי הבריטי האמפרי דייווי שהפיק אותו מאשלגן הידרוקסידי (KOH).

אם מלכתחילה לא מצוין שמו המלא של אדם, אלא למשל רק השם הפרטי או שם המשפחה (**בן גוריון** או רק **דייווי**), במקרה זה כמובן לא תהיה ברירה ונסמן את מה שמצוין (מה ש"יש").